

Lamennais említett munkájában így ír:

... cette société traite [le peuple], comme le laboureur traite son cheval et son boeuf et souvent moins bien (Chap. II.)

Feltevésünket az is alátámasztja, hogy Lamennais mindhárom idézett munkája megvolt Madách könyvtárában, ezenkívül még a *De la Religion* c. kötet is, összesen tehát négy, nem pedig kettő, mint Voinovich tévesen állítja kitűnő monografiájának 1922-ben megjelent második kiadásában is. (448. l.) Szücsi József (*Madách Imre könyvtára*, Magyar Könyvszemle, 1915) mind a négy munkát felsorolja. Adatának helyességéről személyesen győződtem meg, midőn a múlt év június havában Zsinka múzeumi igazgató úr jóvoltából alkalman nyílt a Nemzeti Múzeum könyvtárában külön szekrényben őrzött Madách-könyvtárt kötetről-kötetre átnézni.

Ha ezen adatokhoz még hozzávesszük, hogy Madách a társadalmi problémák iránt nagy érdeklődéssel viseltetett, akkor lehetetlen a feltüntetett egyezéseket véletlennek, irodalmi találkozásnak betűdnünk. Alapvető gondolatot nem vett Madách Lamennais-tól, de a tragédia egyes részleteinek kidolgozásánál a francia író hatása kétségtelenül szerepet játszott.

(Szeged.)

Gy. Juhász László.

MÉCS LÁSZLÓ.*)

Gyermekszeretete egészen sajátosan közvetlen hangú, új-romantikus zamatú versekben szólal meg. Megremeg, mikor a kandi gyermek kérdéseivel ostromolja, mert primitív ösztönnel a legmélyebb titkok körül jár a világot felédező gyermek kíváncsisága:

Gyermekkezecke bal kezemben. Búcsúra megyünk;
„Mécs bácsi, miért van búcsú?
Miért mennek a felhők az égen?
Miért vannak koldusok?
Jézuska miért van a kereszten?“
Ezer Miért! Ezer száj nyílik a hajszálygyökéren!
Ezer szájon át szívja az őstavas tejét ...
Bársonyló bőrén átüt az őstavas teje:
világot apukának, mamukának, nagymamának.
Aki hozzányúl: beléborzong egy lüktetés,
egy kacagás, egy álom az őstavaszból ...

(Palika.)

Mécs Lászlót mindenki az emberszeretet poétalelkű apostolának ismeri. Azt azonban kevesen veszik észre, hogy a szeretet prófétája is nagy harcot vív az önzéssel, míg eljut a prófétai magaslatra. *Ember leszek az emberekkel* című versében azt írja, hogy önzésében eleinte ő is ép úgy menekült a szomorúság elől, mint a vadludak az ősz elől; hiszen:

Embernek is van vadlúd-vágya:
álmodni örök öröm-ágyba,
lakodalomból lakziba,
virágos rétről más felé,

*) Befejező közlemény. V. ő. Széphalom 1930. 2. sz.

egyik tavaszból más elé
repülni, mint a vadliba . . .

(Ember leszek az emberekkel.)

de a szenvedések katharizsán át ember lett az emberekkel: szomorúságuk most már az ő szomorúsága, örömük az ő öröme.

Nem önként választotta a részvét útját, a kor testvérisége őt „megverte“ írja egy versében (Üzenet milói Vénusnak).

Nem akartam fáklya lenni, Jákob-létra, alagút:
élni, mint a többi testvér: nagy hajókat hordó tenger,
ember-tenger csöppje lenni, játékos hab, szürke hab,
de az Úrnak akarátja kipányvázott önmagának . . .

(Siratnak engem a fák.)

Az Úr akaratából hajtja valami csodálatos kényszer az emberi szenvedés felé. A természetes önzés hiába lázad fel benne: a belső kényszer nagyobb nála.

Mécs szeretete elsősorban az élet hajótörötteinek szól: a háború rokkantjainak, öreg nyugdíjasoknak, a föld félrelököttjeinek, a koldusoknak s a mindenféle proletároknak. És itt kényes ponthoz érünk. Mécs Lászlót az a vád illette, hogy „bizonyos szociáldemokrata melléközöngye csendül ki verseiből.“⁸⁾ És tényleg, ha halljuk a „proletár“ szóhoz fűződő gyengéd, szeretetteljes hangot, ha látjuk, hogy a harminc évig hűségesen szolgáló kivénült bérest az úr koldussorsra löki és nem szánakozik rajta sem a püspök, sem a gróf, ha halljuk a gúnyos megjegyzést, hogy a szegény asszony temetésén

ujságírók nem tolongtak följegyezni mennyi évet
élt és mennyi volt a gróf és mennyi csillár csillogott —

(Temettünk egy öreg asszonyt.)

és mikor a földet proletárvér trágyázza és a vadárvacska virágproletár lesz, s a vörös földrengéskor „a kegyelmesek kis patkánylyukba bújtak“, — ha mindezt halljuk: érezzük, hogy Mécs László nem főúri káplán, hanem a „szegények papja“. De mindez korántsem „szociáldemokrácia“, vagy pláne marxizmus, hanem a földhözragadt szegénység közelségében élő falusi pap keserősége, mely nem doktrinér világnézetből, hanem krisztusi szánalomból ered. A *Jövöbe zengő ének*-ben különben nyílt hitvallást tett arról, hogy ő nem osztályharcot, hanem keresztény szeretetet hirdet. A vezérségükből kicsöppent vezérek vádolják Istent, hogy farkasoknak prédájául hagyta juhait, holott ők a hibásak: az ő bűneik súlyától billent meg a földgolyó. Mert nem szerették a szegényeket s hagyták őket botorkálni a Sátán tarlóin:

Bíborágyon kéjelgett a Bujaság,
mámorek borától ájuldoztak a kevesek,
míg kint a menyböltöt öklözve
vonított a milliótorkú Nyomor!

De most tette ébredtek a milliók s döngetik a nyomor Jerichofalait. A megváltozott világ vezéreihez így szól a költő szózata:

⁸⁾ Császár Elemér, Budapesti Szemle 1925.

Szárítsátok ki a multak mocsarát,
töltsétek be a korgó gyomrokat,
állítsátok el a könnyek patakját,

— — — — —
 egyengessétek az Úr útját,
viruljanak ki körülötte
az áhitat, szeretet szelídkék virágai
s jöjjön el az ő országa . . .

(Jövőbe zengő ének.)

A nyomort ép oly rikító színben látja, mint a szociálisták, sőt ábrázolására nem egyszer átveszi a szociálista frazeológiát. Nem teszi azonban magáévá a szociálista ideológiát. A szociálistákkal ellentétben a nyomor megszüntetésére nem az osztályharcot akarja, hanem a Krisztus uralmát. (Ugyanaz a gondolat ez, melyet XI. Pius pápa Krisztus királyságának ünneplésével kíván a lelkekbe beleégetni.) Hol van az áhitat, szeretet szelídkék virágaival illatozó Krisztus országától a szocializmus gyűlölködő mentalitása! Mécs László a krisztusi emberszeretet ifjú hevű apostola . . .

Újabb verseit különben még kevésbé érhetné a szocializmus vádja. Az ifjú titán hamarosan meghiggadt, az élet realitása kinyitotta szemét s látva, hogy legtisztább szándékait is félremagyarázzák, verseiből lassan eltűnnek az erősebb szölamok a félreértett „proletár“ szóval együtt.

Nem éppen a véletlen játéka, hogy az elszakított Felvidék reprezentáns költője a testvéri szeretet apostola. Ennek az agyonnyomorított országnak szüksége van a szeretet vigasztalására. A felvidéki irodalom hivatása épen ennek az egy millió magyart összefogó szeretetnek a szétsugárzása. Köztudomású, hogy a Felvidéknek a régi Magyarországnak nem volt sem sajátos költészete,⁹⁾ sem jellegzetes politikai élete.¹⁰⁾ A politikai téren való szervezetlenséget most is sínyli a tót és rutén Felföld magyarsága, míg az irodalom nem csekély részben Mécs László hatása alatt kezd már határozott jelleget ölni. Az egymásra utaltság és a „szeressük egymást!“ a főmotivumai ennek az irodalomnak, amely most legfőbb összetartó kapcsa a felvidéki magyarságnak. Teljesen osztjuk Bodor Aladár véleményét, aki Mécs Lászlót mint modern költőt mutatja be, mert kora haladó követelményeinek lép elébe. A változott viszonyok folytán most csak tengődő magyar Felvidék lelki követelményeit tényleg semmi sem tudja jobban kielégíteni, mint Mécs László evangéliumi szeretetet hirdető költészete. Így nem is csoda az a határtalan lelkesedés, amellyel felvidéki előadó-estéin a költőt körülrajongták. (Ugyan a rajongás nemcsak a költőnek szólt, hanem a szavalóművésznek is.) A *Prágai Magyar Hirlap* Mécsnek az idén télen tartott losonci előadóstjéről a következőket írja: „Mécs László ennek az összefoglaló világnézetnek a tolmácsa s az estély hallgatósága, amely valóban faji, felekezeti és osztályhelyzetre való tekintet nélkül verbuválódott, nem akarta leengedni a pódiumról a költőt“.

Mécs László lelki kettősségének egy újabb formája a költő emberszeretetének és magyarságának problémája. A *Széphalom* olvasói előtt ismeretes az az irodalmi vita, amely Császár Elemér és Farkas Gyula között részben e lap hasábjain e témáról lefojt.¹¹⁾ A vitához nem óhajunk hozzászólni, csak

⁹⁾ Könyvbarátok Lapja 1928. Alapy Gy.: Szlovenszko irod. élete.

¹⁰⁾ Magyar Szemle 1928. IV. kötet. Flachbart: Magyarság cseh uralom alatt.

¹¹⁾ V. ö. Széphalom 1929.

néhány sort idézünk M é c s László egy újabb verséből a kérdéses probléma helyes megvilágításához:

Igaz,
almodozom a Minden Ember Tornyáról, véres maltert hordok rá,
de dinamitot tudnék alátenni, hogy anyagom legyen,
hogy tetőt építsek a viharban didergő Magyarország fölé,
mert az Emberiség csak álom s a Magyarország most vérző valóság.

(Vitatkozás a hírharanggal.)

Azt hisszük, ennél világosabban nem fogalmazhatta volna meg hazafias és humánus érzelmeinek viszonyát! Másutt ő ítéli el a nádlelkeket:

Akinek nincs könnye testvére számára,
aki kufár-zsidó s maga hazájára
is kész csapni vásárt, hogyha akad ára:
bunkósbottal küldjük Halál határára.

(Vigasztaló önmagának.)

Császár Elemér szerint M é c s László ideálja a vörös zászlón a fehér kereszt, melyről Császár megállapítja, hogy „nem kell nekünk, mert a magyarság a saját vérén vásárolta meg azt a tanulságot, hogy ez a két szimbólum, a kommunisták vörös zászlója s kereszténység fehér keresztje, nem fér össze“. Kommunista vörös zászlóval csakugyan nem fér meg a fehér kereszt, de az idézett versben M é c s László „Krisztusvérrel festett vörös zászlót fehér kereszttel“ emleget. Ez ugyebár másképp hangzik?

*

Aki annyira tudatában van önmaga lelki kettősségének, mint M é c s László, az az életben is mindig észreveszi az ellentéteket. Ezért látja meg a hősi megmozdulásra képtelen város és az „Istenszomjas, búcsús, friss emberek“ közt a nagy ellentétet (*Búcsúsok a városban*); a harmadosztályú vasúti kocsí együttnevető parasztközönsége közt a maga és a vele szembenülő zsidó kiközösített árvaságát (*Két árva*), a bálterem forró kábulatában keringő démon-anya mellett a keservesen felzokogó gyermeksírást: „Anyá kell, anyá kell!“ (*Anyá kell*); ezért érzi az élet olyan pillanataiban is, mikor az osztálykülönbségek eltűnnek, hogy „jön egy pici földrengés és szétfolyik a szeretet“ (*Egyszerű találkozás*); ezért látja meg azt az űrt is, amely jószágos anyák nyílt egyszerűsége és kulturált fiaik gögös zárkózottsága közt tátong:

... Kinn álldogált két méla férfi,
diszkréten egymást egy se kérdi,
mi fáj, mi bántja és mi vérzi.
Hazug század két elneveltje ...

Bent azalatt a fülke mélyén,
tán a meghalt férjéről beszélvén
két öreg asszony könnye csordul
a nagy, közös, szent szájalomtul.

(Ej, azok az öreg asszonyok.)

Bántja, ha az emberek kedveznek neki, mert mindig a sors kitagadottjaira gondol ilyenkor.

Nekem vadkacsát hoznak néha a vadászok.
Pedig hús kacsá hápog az udvaromon.
— Adott-e valaha valaki vadkacsát a szegénynek?
Pedig de jó volna asztalon látni a vándor őszi vágyakat.

(*Dunába vizet öntenek.*)

És ha az Élet örömeit, mámorát kínálja, Istenhez menekül előle, mert ez az ő sorsa:

Engem násszal kínál a Szépség,
násszal kínál a Mámor és Dicsőség
Nász-éjszakákról szököm Szent Elekként
rongyokba rejtve szűz fiatalságom
az Isten-vár felvonó hídja mellett
szép nászaimat tovább álmodom.

(*Maradok örök vőlegénynek.*)

Különös szeretettel fordul a gyermekek, a kamaszok és a fiatal lányok felé. Fiatal gondtalanságuk mellett már látja bennük a későbbi életgondok hordozóit. Pompás képben rajzolja meg, mint ér a gátat nem ismerő, hajrás, forgószeles, villámparipás, fölényes kamaszok vére is partos mederbe egyszer s egy szép napon:

Az erdőirtást átveszik, a hídépítést átveszik,
hajók kormányát átveszik, az ekét, malmot átveszik,
a régi Fáklyát átveszik, az Istent megsüvegelik,
mert ők lettek a Rend, Család, a Miatyánk s a Hiszekegy;

(*Kamaszok.*)

(Ugyanennek a gondolatnak más variánsa az: *Ifjú ököl*).

A kamaszok felé Mécs szelíd humorral fordul, a fiatal lányok felé azonban féltő gyöngédséggel (*Nebántsvirág*), meleg részvétellel. Végtelenül kedves, harmatos verse az, melyet Lilike hűgához írt, ki

Még álmodik tizenhat éve
tündöklő Mese-erdejében . . .

de majd egyszer tüzet fog az ő szive is s akkor, éneklí a költő féltő gyöngédséggel:

Az igazi királyfi jöjjön,
ki csókesővel tüzet oltson . . .
Hófehérkének nézze őt,
ha fekszik majd a nászi gyolcson
s a Mese-erdő újra nőjön . . .

(*Hófehérke cipellőjére.*)

A lány sorsa a férjhezmenés, aztán az anyaság. Ez az anyaság Mécs szemében *szent* mártirium ugyan, de mégis csak mártirium (*Csak menj! Egy szomorú fiatal asszony*). Ezért a *szent* mártírságért szereti olyan szenvedélyes

rajongással az édesanyját, öt gyermeknek szülőjét, s örökíti meg képét szebbnél szebb verseiben (*A királyfi három bánata, Az anya, Egy asszony dicsérete*).

*

Az eddigiekben iparkodtunk kiemelni azokat az ellentéteket, amelyek Mécs László lelki adottságában, vagy a költő egyénisége és életkörülményei közt fennállnak. Csodálatos, hogy ezek nagy száma mellett sem a diszharmónia a főbenyomásunk Mécs László olvasásakor. Romantikus lelke, mely ellentétekben fogja fel a világot, nem áll meg töprengve felettük, mint Victor Hugo. Oka ennek nagyon mélyről feltörő vallásossága, melynek segítségével a diszharmóniákat egyetlen mindent átfogó harmóniába tudja feloldani, s ez az Isten akaratában való megnyugvás. Mindenre, ami fáj neki, ez az egyetlen orvossága. Nagyon jellemzőnek találjuk a *Magyarság évkönyve* (1926) számára írt önvallo-másából a következő sorokat: „Az én életemet úgy lehetne jellemezni, hogy az: egy felsőbb Akarat állandó tevékenysége egy gyengeakarató, ambiciótlan, terv nélkül élő emberben, aki ma sem sejtí egészen, hogy végeredményben mit, céloz, mit óhajt elérni az az Akarat“. Egyszer próbált igazán akarni. Matura után Pestre jött filozopternek s meg akart nőszülni. Nem sikerült. Jászóra ment premonitriek, akart csendes tanáreléletet élni; nem sikerült. „Az Akarat úgy intézkedett, hogy kaszárnya lett a rozsnyói gimnáziumunkból, a kassaiból cseh reálgimnázium, s a nagyváradi becsukassék s hogy én plébános legyek Nagykaposon, ami legtávolabbi álmaimban sem szerepelt. Akaratom és vergődéseim ellenére, így hozott az Akarat a primitív élethez, a barázdához, a paraszthoz, a szegényekhez, a hétköznapiakhoz, a szürkékhöz, akik között úgy éreztem magam, mint egy inkognitó királyfi a harmadosztályú váróteremben . . . Az a felsőbb Akarat hűrokat feszít ki időnként arra a nagyon hitvány fából faragott hegedűre, a lel kemre, hogy ha végetér a versírás, megint leszedje, nehogy a hitvány hegedű azt higgye, hogy ő volt a dal oka. Minden versemet úgy kell kiimádkoznom . . . Csak akkor írok, ha Ő akarja . . .“

*

Mécs László evangéliumhirdetése nemcsak a katolikusoknak szól, akár csak annak idején Prohászka püspök prédikációi, melyeket a másfelekezete-
tűek is hallgattak. Mind a ketten a léleknek a szeretetben való megtisztulását hirdetik s a tiszta lelkek önzéstől mentes szeretetével akarják visszahozni a mosolyt a földre. Prohászka ezt mondta egyik konferenciabeszédében: „Én úgy akarok élni, hogy legalább másokat ne szomorítsak, hogy az életet ne tegyem nehezebbé. Én szeretném az életet könnyíteni“. Mécs László programja pedig: „Ami szenvedést ember okoz embernek, azt redukálni a minimumra“. Vallásossága azonban nem színtelen felekezetenélküliség, ahogy azt Semetkay József¹²⁾ nemrégiben megjelent Mécs-tanulmányában Bodor Aladárral szemben nagyon világosan kimutatja. Költészetében határozott kifejezésre jut a katolikum. A katolikus papot talán nem érezzük benne annyira, mint Sik Sándorban, vagy Harsányi Lajosban, de a katolikus hívő minden sorából kicseng.

*

Nagy költő Mécs László, mert az életet és önmagát ilyen szerencsés szintézisben tudja kifejezni; de nagy költő azért is, mert az ige áldása néki is megadatott. Sik Sándor szerint Mécs „tehetségének irányát két dolog jellemzi:

¹²⁾ Semetkay József: Mécs László. Salgótarjáni Reálgimnáziumi Értesítő 1928-29.

nagylélekzetű sodró pátosz, és csilingelő ösztönösen dallamos formakedv". Ez a pátosz a M é c s Lászlóból hatalmas áradatban hömpölygő szavak ritmikus folyásában lüktet. Többnyire szabad verseinek hosszú soraiban tör magának utat, de a hosszú sorok ellenére sem nehéz M é c s mondatainak áttekintése, mert legtöbb esetben rövid mellérendelt mondatokba tömöríti mondanivalóját. Az öreg béres

E földbe szórta ifjúságát . . . Kitették, hogy kútját kimérték
Most koldul. Míg vak felesége mocsárba áll be minden reggel.
Lábára másznak a piócák, eladják s így vesznek kenyérkét
Komor kíváncsiságtól égve a láphoz mentem az öreggel.

(A nyomor balladája.)

A csilingelő, dallamos formakedv pedig a szólampárhuzamokban és a rímek játékában nyilvánul meg. Ilyen szólampárhuzamok:

Ritkul már a mesejárs, | csillagvárás az ég táján.

(Fohász Jókaihoz.)

vagy:

Minden fának más a lombja,
máskép hullat | szirmot, álmat,
máskép ringat | madárfészket
s máskép nevet
a tavaszi vigalomba.

(A magyar fa télen.)

Nagyon szereti a középrímeket; néha három rím is kerül egy sorra:

Az eső megeredt, a felhőkönny meleg, a könnyem is pereg,
ülök, mint jó gyerek, kit vertek más helyett. Bántották emberek.

(Ők.)

(Egy kis Arany-reminiscencia: V. László.) A r a n y Jánoshoz hasonlóan nagy kedvét találja a rímjátékokban:

A kis hintára lendül, a jávor összerezdül
s rajongva ring a hinta, rajongva hull a hinta,
a szép tündéri-minta süldő kacagva hint a
sétányra szirmot szivén, száján, szemén keresztül.

(Hinta a parkban.)

Ebben az egyetlen strófában megtaláljuk a középrímet, a szólampárhuzamot, a rímjátékot és az alliterációt!

M é c s fantáziája az egyszerű falusi ember és a raffinált kultúrájú városi ember világszemléletének szintézise. A *hinta*, *mézeskalács*, *pipacs*, *méhesről* vett képei mellett ott vannak az *injekciós fecskendő*, a *puder*, *bubifrizura* és a *fascizmus*. A modern beszélt nyelv mondhatni teljes szókincsét használja verseiben a divat- és műszavakkal együtt s a *balektől* és a *szenzációtól* a *kabaréig* és a *tangóig* minden előfordul nyelvében. A hétköznapi élet egyszerű énekese akar lenni. Fantáziája mindent *szinben* lát. Első verseskötetében szinte hemzsegnék a színjelzők:

Az összesítő szeretet *arany* oltárú templomában, melynek az ég *azurló* boltja adja *kék mosolyú* kupoláját

(Vasárnap délután.)

E néhány sorban egész színskála ragyog:

Már az izmom mind kilátszik, ritmust játszik, már *fehérlő*
bőrömön kopog az *esső* és a szívem *átpiroslik*
bőrömön, mint *biboros* nap tajtékködnék lágy *opálján* . . .
Március van és a fűzek: szende szűzek *halványsárga*
fátyolokban rámfigyelnek, szégyenkeznek, ám titokban
ágaskodnak, azt hiszik, hogy erre jár a Tavaszisten
meztelen *fehérlőbőrű*, napos szívű Tavaszisten . . .
Sóhajtoznak, hosszú *szőke* hajzatuk lebeg a szélben . . .

(A szeretet ösvényén.)

A modern lírában a jelzőknek nem kell mindig logikus értelmét keresni, mert akkor ugyan mi értelme lenne a *piros rigónak*, a *bíbor fürgetegnek*, az *ibolyaszínű méheknek*, a *ribizkeszínű holdnak* és a *vörös bánatlavináknak*! E jelzőknek nem logikai, hanem hangulatai és hangzási értékük van. Ez magyarázza a kellemes trochaeus lejtésű és ünnepélyes hangulatot keltő *bíbor* szónak olyan sűrű előfordulását.

Feltűnő jelenség M é c s költészetében — főleg pályája kezdetén — a sok főnévből képzett ige: *rászívárványoz, lámpásolt, nullázza, kutyulhat, edesült, fellilállott, ásózott* stb. Itt vagy az expresszionizmus egy jelenségével állunk szemben, mely mindent a maga teljességében, mozgó, aktív állapotában ábrázol, tehát a nyugalmi helyzetet kifejező főnevet igésíteni kell, vagy az ifjú óriás gátat nem ismerő mindenhatósága tör benne utat magának s a jóízűvel nem törődve hajszolja a kifejezés új formáit. Kritikusai¹³⁾ ezt kifogásolták is s talán az ő szavuknak is volt valami szerepe abban, hogy második és harmadik kötetében már sokkal tisztultabb nyelvvel találkozunk.

M é c s nek nincsenek olyan leíró, sőt legtöbbször elbeszélő költeményei sem, melyekben önmagáért lenne a leírás, vagy elbeszélés. Nála minden vagy szimbólummá válik (*Szélkakas, Kuvik*), vagy arra jó, hogy életfilozófiájához keretet szolgáltatson (*A szűz, fehér halálos hó alatt, Búcsúsók a városban, Anya kell!*). Ezért bár barátjának, S e m e t k a y Józsefnek tanúsága szerint költeményeinek nagy része tényleges külső élményen alapul, a lényegét nem maga a történet, a külső élmény, adja meg, hanem az, amit a költő beleérez (*A nyomor balladája, Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld, Temettünk egy öreg asszonyt, Hinta a parkban*). Másképpen így is lehetne mondani: M é c s László vérbeli lírikus, mert csak szubjektíve tud leírni vagy elbeszélni.

*

Csodálkozva hallgatjuk a költő lelkének bő testvéri zengését: elárvult, saját gyenge erejükre utalt felvidéki testvéreink mohón isszák ajkáról a vigasztaló igék áradatát. Ők *tudják*, mi nekik M é c s László s talán mi nálunk is, a kiszáradt lelkek földjén, számos lélek megrendül ihletett énekén. Az a szerény kommentár is, melyet itt papírra vetettünk, csak a költő-apostol további útját akarja egyengetni.

(Budapest.)

Eckhardtne Huszár Irén.

¹³⁾ Sik Sándor: Katholikus szemle 1923, Rédey Tivadar: Napkelet 1924.